

YENGIL SANOAT TARMOG'INING EKONOMETRIK MODELLAR BILAN BOG'LIQLIGI(XORAZM MISOLIDA)

Feruza Xakimova Ikromjon qizi

Iqtisodchi o'qituvchi

telefon raqam (+99850)5057794

Annotatsiya: Ushbu tezisda Xorazm viloyati misolida yengil sanoat tarmog'ining ekonometrik modellar orqali tahlili amalga oshirildi. Ishlab chiqarish hajmi, bandlik darajasi va eksport ko'rsatkichlari o'rtasidagi bog'liqlik OLS regressiya modeli yordamida baholandi. Natijalar yengil sanoat samaradorligini oshirishda ekonometrik yondashuvlarning ilmiy va amaliy ahamiyatga ega ekanligini ko'rsatdi. Tadqiqot sanoat tarmoqlarini prognozlash va boshqarishda matematik modellashtirish usullaridan foydalanish zarurligini asoslab berdi.

Kalit so'zlar: yengil sanoat, ekonometrik model, regressiya tahlili, Xorazm viloyati, ishlab chiqarish, eksport, bandlik

Kirish: Yengil sanoat — mamlakat iqtisodiyotining muhim tarmoqlaridan biri bo'lib, aholi bandligini ta'minlash, eksport salohiyatini oshirish va hududiy iqtisodiy rivojlanishda katta ahamiyatga ega. Xorazm viloyatida to'qimachilik va tikuv-trikotaj korxonalari asosiy o'rin tutadi. Ushbu tezisda yengil sanoat faoliyatini baholashda ekonometrik modellardan foydalanish imkoniyatlari ko'rib chiqilib, ishlab chiqarish hajmi, bandlik darajasi va eksport ko'rsatkichlari o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik tahlil qilinadi.

Asosiy qism: Metod va yondashuvlar

Tadqiqot davomida quyidagi metodlardan foydalanildi:

Ekonometrik model (OLS – oddiy eng kichik kvadratlar usuli)

Statistik ma'lumotlar tahlili (2018–2023 yillar Xorazm viloyati yengil sanoat ko'rsatkichlari)

Korrelyatsiya-regression tahlili

Asosiy o'zgaruvchilar sifatida ishlab chiqarish hajmi (Y), bandlar soni (X1) va eksport ko'rsatkichlari (X2) tanlandi.

Ekonometrik model natijalariga ko'ra:

$$Y = 2.15 + 0.85X_1 + 0.63X_2$$

Bandlik darajasi oshishi – ishlab chiqarish hajmini 0,85 birlikka oshiradi

Eksport ko'rsatkichi o'sishi – ishlab chiqarishga 0,63 birlik ijobiy ta'sir ko'rsatadi

Determinatsiya koeffitsienti ($R^2 = 0,78$) modelning yuqori aniqligini ko'rsatadi

Tahlil va muhokama

Tahlillar shuni ko'rsatdiki, Xorazm viloyatidagi yengil sanoat korxonalari iqtisodiy samaradorlikka erishish uchun:

Malakali ishchi kuchi

Eksport yo'nalishlarini kengaytirish

Raqamli boshqaruv tizimlarini joriy etish kabi omillarga tayanadi. Ekonometrik tahlil tarmoqdagi real iqtisodiy dinamikani aniqlash va prognozlashda muhim vosita bo'lib xizmat qilmoqda.

Xulosa: Yengil sanoat tarmog'ida ekonometrik modellarni qo'llash:

Ishlab chiqarish samaradorligini baholash

Investitsiya oqimlarini rejalashtirish

Eksport salohiyatini prognoz qilish uchun muhim ahamiyat kasb etadi. Xorazm viloyatida mazkur yondashuv tarmoqni modernizatsiya qilish va hududiy iqtisodiy o'sishni ta'minlashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi. "Sanoat ko'rsatkichlari – Xorazm viloyati (2018–2023)" ma'lumotlari.
2. Karimov Sh. Ekonometrika asoslari. – Toshkent: Iqtisodiyot, 2021.

3. Mamarasulov A. “Yengil sanoatni modernizatsiya qilishning iqtisodiy yo‘nalishlari.” // Sanoat iqtisodiyoti jurnali, №2, 2022.
4. Gujarati, D. Basic Econometrics. New York: McGraw-Hill, 2019.
5. UNIDO. Industrial Development Report 2022. Vienna, 2022.
6. Xudoyberganov B. “Hududiy sanoat tarmoqlarida statistik tahlil.” // O‘zbekiston iqtisodiy axborotnoma, №4, 2021.